

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М.П. ДРАГОМАНОВА**

ІНСТИТУТ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ ТА УПРАВЛІННЯ

**Програма
вступного фахового випробування
з «Соціальної роботи»**

При вступі на навчання для здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня **«Бакалавр»**
на базі освітньо-кваліфікаційного рівня **«Молодший спеціаліст»**

*напрямок підготовки 1301 «Соціальне забезпечення»
спеціальність 130101 «Соціальна робота»*

Київ 2011

Пояснювальна записка

Вступне фахове випробування з дисципліни «Соціальна робота» на базі освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст» буде проводитися у формі фахової співбесіди за програмними питаннями.

Абітурієнти на початку співбесіди обирають програмні питання і готуються до відповіді протягом 30 хвилин. Фахову співбесіду проводяться індивідуально з кожним абітурієнтом два члени предметної комісії, склад якої затверджений наказом Інституту. Термін проведення співбесіди 10-15 хвилин з кожним із абітурієнтів.

Оцінювання рівня знань абітурієнтів проводиться кожним із членів предметної комісії окремо, відповідно до критеріїв оцінювання. Загальний бал оцінювання рівня знань абітурієнта виводиться за результатами обговорення членами комісії особистих оцінок відповідей абітурієнтів. Бали (оцінки) вступного фахового випробування виголошуються головою предметної комісії усім абітурієнтам, хто приймав участь у випробуванні.

В ході фахового випробування абітурієнти мають відповісти на запитання, які представляють теоретичну складову дисциплін, покладених в основу розробки програми вступного фахового випробування.

При висвітленні теоретичного питання абітурієнту необхідно продемонструвати ґрунтовні знання щодо сутності та соціального призначення професії соціального працівника, основних проблем різних категорій населення України, які потребують соціальної допомоги та захисту, системи закладів та установ, які займаються соціальною роботою з дітьми та молоддю, кризовими групами населення, людьми похилого віку, проблемними групами тощо, етичних принципів соціальної роботи, особливості соціалізації особистості в різних мікросоціумах. Абітурієнт має продемонструвати сформовані вміння аналізувати різні фактори впливу на надання різних видів соціальної допомоги згідно потреб різних груп клієнтів, диференціювати зміст діяльності відповідно до різних об'єктів, суб'єктів та напрямів соціальної роботи, добирати адекватні форми та методи соціальної професійної допомоги.

Критерії оцінки відповідей на екзаменаційні питання

Екзаменаційні завдання спрямовані на виявлення творчих можливостей майбутніх спеціалістів, їх здатності вирішувати виробничі ситуації, використовуючи набуті знання та вміння.

175-200 б оцінюється відповідь, в якій абітурієнт виявив високий рівень теоретичної підготовки, вміння аналізувати літературу зі спеціальності, логічно та послідовно викладати теоретичний матеріал, робити висновки. У процесі виконання практичних завдань студент виявив здатність формулювати конкретну мету, відповідну суті визначеної проблеми, творчий підхід до розробки та втілення плану її досягнення, вдале володіння необхідними формами і методами роботи, а також спроможність до всебічної оцінки результату власної діяльності.

174-150 б оцінюється робота, коли абітурієнт виявив високий рівень теоретичної підготовки з програмного матеріалу, вміння послідовно його викласти. В процесі розв'язання практичного завдання студент продемонстрував здатність використовувати стандартні способи вирішення визначеної проблеми, володіння основними формами і методами роботи, а також спроможність до загальної оцінки результату власної діяльності.

149-124 б оцінюється робота, коли абітурієнт виявив певну теоретичну підготовку з програмного матеріалу, вміння викласти окремі його положення. В процесі розв'язання практичного завдання студент продемонстрував здатність до вирішення окремих складових визначеної проблеми, володіння певними методами роботи і часткову спроможність до оцінки результату власної діяльності.

123-0 б оцінюється робота, коли абітурієнт виявив поверхові, фрагментарні теоретичні знання та нездатність розв'язання практичних завдань через невміння чіткого визначення мети, розробки та реалізації плану, не обізнаність щодо методів та форм відповідної роботи та (або) не спроможність до оцінки результату власної діяльності.

Тема 1. Зародження системи державного соціального забезпечення та приватної благодійності в Західній Європі в XIX ст.

Перехід до спеціалізації соціальних установ та працівників, що в них зайняті. Усвідомлення важливості надання допомоги та здійснення контролю без ізоляції особи. Визнання необхідності соціального забезпечення.

Тема 2 . Становлення системи державної соціальної політики на Україні у XIX ст..

Неефективність централізованої організації соціальної допомоги. Переорієнтація на місцеві установи у справі піклування про осіб, що потребують допомоги. Зростання ролі благодійних товариств у наданні соціальної допомоги в другій половині XIX століття.

Тема 3. Започаткування соціальної роботи як професійного виду діяльності (поч. XX ст.)

Передумови зародження професії соціального працівника. Різні шляхи становлення професії в Європі та Америці. Виникнення перших соціальних шкіл.

Тема 4. Становлення наукових основ соціальної роботи

Професіоналізація соціальної роботи. Наглядачі на підприємствах та надомні візитери. Вплив праці М.Річмонд „Соціальний діагноз” на вироблення першої методики в роботі соціального працівника.

Тема 5. Стан соціальної роботи в період другої світової війни та повоєнний період (1940-1955 рр.)

Діяльність соціальних працівників під час війни зростання кількості соціальних працівників у цей період та загальне визнання їх статусу. Масовий прихід соціальних працівників у приватний сектор. Розгляд соціальної роботи в медико-соціальному ракурсі.

Тема 6. Використання нових методик у роботі соціальних працівників у 1955-1965 рр.

Переорієнтація в роботі соціальних працівників під впливом теорій З.Фрейда та К.Роджерса. популяризація методики „case-work”. Зростання важливості соціально-психологічного аспекту в соціальній роботі.

Тема 7 . Критичний підхід до існуючих методик. Усвідомлення важливості соціальної роботи в общинах (1965-1974 рр.)

Критика методики „case-work”. Започаткування роботи соціальних працівників на вулицях, у кварталах, в комунах. Введення в навчальні плани та програми методики соціальної роботи в групах та общинах. Поява перших проектів, їх значення та роль.

Тема 8 . Удосконалення та спеціалізація прийомів і методів соціальної роботи (1974-1990 рр.).

Розвиток вітчизняної системи соціального забезпечення у ХХІ столітті.

Вплив нового міжнаціонального поділу ринку праці на суспільство в цілому та соціальний статус окремого громадянина. Зростання кількості існуючих соціально вразливих верств населення та поява нових клієнтів у соціальних працівників. Критика соціологами роботи соціальних працівників. Інтегрований підхід до кожної проблеми.

Державна система матеріального забезпечення й обслуговування громадян СРСР. Соціальний захист від безробіття. Право громадян на матеріальне забезпечення в старості, у випадку хвороби, повної чи часткової втрати працездатності і т.ін.

Зміни парадигми соціального захисту при переході до ринкових відносин. Система соціального захисту громадян у сучасній Україні

Література

- 1 Актуальні проблеми теорії та практики соціальної роботи на межі тисячоліть: Монографія - К.: УДЦССМ, 2001. - 344 с.
- 2 Антологія соціальної роботи. В 5 т. Т.1. Історія соціальної допомоги в Росії / Сост. М.В.Фирсов. - М.: Сварог - НВФ СПТ, 1994. - 288 с.
- 3 Динаміка цінностей в соціальній роботі / Под ред. С.Шардлоу. - Амстердам - Київ, 1996. - 206 с.
- 4 Значення змін у соціальній роботі / За ред. С.Шардлоу - К., 1995. - 142 с.
- 5 Лукашевич М.П., Мигович І.І., Пінчук І.М. Соціальна робота в Україні: теоретико-методологічні засади. - К.: МАУП, 2001. - 126 с.
- 6 Мигович І.І. Соціальна робота (вступ до спеціальності) - Ужгород: ВАТ „Патент”. - 1997.
- 7 Основи соціальної роботи: Учебник / Отв. Ред. П.Д.Павленок. - М.: ИНФРА, 1997. - 368 с.
- 8 Пейн. Сучасна теорія соціальної роботи. - К., 2000.
- 9 Практична соціальна робота / За ред. П.Картер. - Амстердам - К., 1996. - 184 с.
- 10 Попович Г.М. Соціальна робота в Україні і за кордоном. Навчальний посібник. - Ужгород: УДУ, 2000. - 134 с.

2. Додаткова література

- 1 Бочарова В.Г. Соціальна мікросерда як фактор формування особистості: Дис. докт. Пед. Наук: 13.00.01. - М., 1991. - 397 с.
- 2 Єрмаков І.Г. Педагогіка життєтворчості // Школа життєтворчості

- особистості / За ред. І.Г.Єрмакова. - К.: ІСДО, 1995. - С.3-11.
- 3 Збірник міжнародних правових документів, законодавчих актів і нормативних документів України з питань соціально-правового захисту дітей. - К., 1998.
 - 4 Киричук О.В. Основні принципи і структура організації виховного процесу в школі // Рідна школа, 1991. - №12. - С.3-11.
 - 5 Молодь України: стан, проблеми, шляхи розв'язання: Зб. наук. публікацій Укр. НДІ проблем молоді за підсумками виконання наук. програм і проектів у 1996 р. Вип. 6. – К.: АТ «Видавництво «Столиця», 1997. - 208 с.
 - 6 Про становище молоді в Україні // Щоріч. доп. Президенту України, Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України. - К., 1998.
 - 7 Франкл В.Э. Человек в поисках смысла.. Перев. С англ. - М.: Прогресс, 1990. - 368 с.
 - 8 Капська А.Й. Соціальна робота: деякі аспекти роботи з дітьми та молоддю. - К.: ДЦССМ, 2000. –
 - 9 Соціальна робота/За ред. В.Андрущенка. кн.2 – К.: ДЦССМ. 2002. – Соціальна робота: теорія і практика. Учебное пособие/Под ред. проф. Е.Холостовой, А.Сорвина. – М.: ИНФРА, 2002
 - 10 Ляшенко А.И. Организация и управление социальной работой в России, - М.: Наука, 1995.
 - 11 Фирсов М.В. Введение в теоретические основы социальной работы (исторически-понятийный аспект). М.: ИПС – Воронеж МОДЕК, 1997.
 - Братко Н.А. Моделирование психики. – М.: Наука, 1969.
 - 12 Сластионин В.А. Социальный педагог и социальный работник: личность и профессия//Теория и практика социальной работы: отечественный и зарубежный аспект. – В 2. М.: Тула, 1993. – Т.2. С.265 – 275.
 - 13 Капська А.Й. Соціальна робота: технологічний аспект. – К.: ДЦССМ, 2004. – 364с.
 - 14 Бойко А.М. Оновлена парадигма виховання: шляхи реалізації. К.: ІЗМН, 1996. – 236с.
 - 15 Бочарова В.Г. Теория социальной работы. – М.: Владос, 1994. – 221с.
 - Абдулина О.А. Общепедагогическая подготовка учителя в системе высшего педагогического образования. – М.: Просвещение, 1990.- 141с.
 - 16 Карпенко О.Г. Соціальна робота як вид професійної діяльності // Соціальна робота: технологічний аспект. Навчальний посібник. – К.: ДЦССМ, 2004. – С.14-17.
 - 17 Актуальні проблеми соціально-педагогічної роботи (модульний курс дистанційного навчання) / А.Й.Капська, О.В.Безпалько, Р.Х.Вайнола; Заг.ред.А.Й.Капської.-К.,2002.
 - 18 Методика и технологии работы социального педагога: Учеб.пособие для студ. высш. учебн. заведений/ Б.Н.Алмазов, М.А.Беляева, Н.Н.Бессонова и др.;Под ред. М.А.Галагузовой, Л.В.Мардахаева.- М.:Издательский центр « Академия»,2002.

- 19 Никитин В. А. Начала социальной педагогики: Учебное пособие. – М.: Флинта: Московский психолого-социальный институт, 1998.
- 20 Технологии социальной работы: Учебник /Под общей ред. Е. И. Холостовой. - М.; ИНФРА, 2001.
- 21 Технології соціально-педагогічної роботи: Навчальний посібник / За заг. ред. проф. А. Й. Капської -К.: 2000.
- 22 Технология социальной работы: Учеб.пособие для студ. высш. учебн. заведений/ Под ред И.Г.Зайнишева.-М.: Гуманит.изд.центр ВЛАДОС,2002.
- 23 Фурдей С. Г. Понятие социальной технологии // Социальная работа /Под общей ред. проф. В. И. Курбатова. Ростов на Дону “Феникс”, 1999.
- 24 Актуальні проблеми соціально-педагогічної роботи (модульний курс дистанційного навчання) / А.Й.Капська, О.В.Безпалько, Р.Х.Вайнола; Заг.ред.А.Й.Капської.-К.,2002.- 164 с.
- 25 Лекции по технологии социальной работы. В 3-х частях/ Под ред. Холостовой Е.И. Часть 1. М.: Социально-технологический институт, 1998.
- 26 Методика и технологии работы социального педагог: Учеб.пособие для студ. высш. учебн. заведений/ Б.Н.Алмазов, М.А.Беляева, Н.Н.Бессонова и др.;Под ред. М.А.Галагузовой, Л.В.Мардахаева.- М.:Издательский центр «Академия»,2002.-192с.
- 27 Овчарова Р.В. Справочная книга социального педагога.-М.: ТЦ “Сфера”,2001.- 480 с.
- 28 М.В. Ромм, Т.А. Ромм. Теория социальной работы. Учебное пособие, Новосибирск.- 1999, 64 с.
- 29 Российская энциклопедия социальной работы / Под ред. А. М. Панова, Е. И. Холостовой. – М., 1997.
- 30 Технологии социальной работы: Учебник /Под общей ред. Е.И.Холостовой.-М.;ИНФРА, 2001- 400 с.
- 31 Технології соціально-педагогічної роботи: Навчальний посібник / За заг. ред. проф.Капської А.Й.-К.: 2000.-372 с.
- 32 Технология социальной работы: Учеб.пособие для студ. высш. учебн. заведений/ Под ред И.Г.Зайнишева.-М.: Гуманит.изд.центр ВЛАДОС,2002.-240 с.

КРИТЕРІЇ

оцінювання відповідей абітурієнтів
Інституту соціальної роботи та управління
на вступному фаховому випробовуванні з «Соціальної роботи»

<i>Рівень</i>	<i>Кількісна характеристика рівня</i>	<i>Характеристика відповідей абітурієнта</i>	
		<i>На питання теоретичного змісту</i>	<i>На питання практичного змісту</i>
Низький	100—123 бали	Абітурієнт виявив поверхові, фрагментарні теоретичні знання та не обізнаність щодо методів та форм відповідної роботи та (або) не спроможність до оцінки результату власної діяльності.	Абітурієнт не здатний розв'язати практичні завдання через невміння чітко визначити мету, розробити та реалізувати план відповіді щодо надання соціальної допомоги.
Задовільний	124—149 балів	Абітурієнт виявив достатню теоретичну підготовку з програмного матеріалу, вміння викласти окремі його положення, логічно розмірковує при характеристиці соціального випадка, дає логічні твердження щодо структури надання соціальної допомоги	В процесі розв'язання практичного завдання студент продемонстрував здатність до вирішення окремих складових визначеної проблеми, володіння певними методами роботи і часткову спроможність до оцінки результату власної діяльності.
Достатній	150—174 бали	Абітурієнт виявив високий рівень теоретичної підготовки з програмного матеріалу, вміння послідовно його викласти. Не виявив спроможності до загальної оцінки результату власної соціальної діяльності.	В процесі розв'язання практичного завдання студент продемонстрував не використовував лише стандартні способи вирішення визначеної проблеми, володів основними формами і методами роботи.
Високий	175—200 балів	Абітурієнт виявив високий рівень теоретичної підготовки, вміння аналізувати літературу зі спеціальності, логічно та послідовно викладати теоретичний матеріал, робити висновки.	У процесі виконання практичних завдань абітурієнт виявив здатність формулювати конкретну мету, відповідну суті визначеної проблеми, творчий підхід до розробки та втілення плану її досягнення, вдале володіння необхідними формами і методами роботи, а також спроможність до всебічної оцінки результату власної діяльності.

Голова фахової атестаційної комісії

А.О.Ярошенко